

ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ

ч. 82 жовтень - грудень 1989

Вогонь Орлиної Ради

Сірий Орел ЛЕОНІД БАЧИНСЬКИЙ (Л. Прижмуренко, Прижмурене Око, Вуйко Квак і пр.), член і довголітній курінний 1-ого Куреня УПС ім. О. і С. Тисовських, визначний пластовий провідник і виховник новацтва, організатор Пласту на Закарпатті, автор численних видань, а зокрема для УПН: "Вовченята і Лисички", "Порадник Впорядчика", "Перші Кроки", "Кругом Життя", "Показчик-Індекс Журналу 'Вогонь Орлиної Ради' чч. 1 - 25", "Жах і Пошана - Отрута і Сила", і ін. Відійшов на Вічну Ватру дня 25 червня 1989. Орлиний Круг вшанував свого незабутнього друга при Орлиній Ватрі на Вовчій Троші дня 3. VII. 1989.

МУДРІСТЬ СІРИХ ОРЛІВ

Leonid Bachynskyj

4414 Brooklyn Ave.

Cleveland, Ohio, U.S.A.

Скав.м. Л. ПРИЖМУРЕНКО.

ПОРАДНИК ВПОРЯДЧИКА

ПЛАСТОВА БІБЛІОТЕКА

Ч. 24

ПЕРЕМИШЛЬ, 1930

Накладом Філії Товариства Охорони Дітей і Опіки над Молоддю в Перемишлі.

LEONID W. BACHYNSKY (Ватра — Вогні)

3425 BROADVIEW RD.

CLEVELAND 9, OHIO, U.S.A.

Ч. 24.

ПОРАДНИК ВПОРЯДЧИКА (Як виховувати Новиків)

ЗА М. БЕРКЛАО І СТАРИМ ВОВКОМ
УПОРЯДКУВАВ І ДОПОВНИВ
Скав.м. ЛЕОНІД ПРИЖМУРЕНКО

ПЕРЕМИШЛЬ, 1930.

Накладом Філії Товариства Охорони Дітей і Опіки над Молоддю
в Перемишлі.

(Ватра — Вогні)

Високодостойній

Сестрі Устіяновичевій

*на спомин праці з Вовченятами
присвячується.*

З друкарні Поспішної в Перемишлі.

ПЕРЕДНЕ СЛОВО.

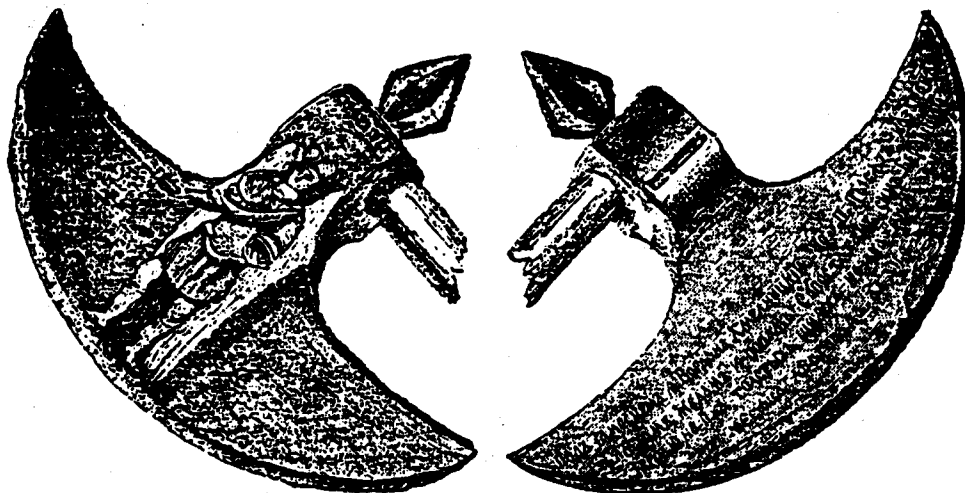
Брак якого-будь підручника для Новиків в українській мові примусив мене в році 1927. написати інструкцію для ведення наших наймолодших, під назвою „Вовченята і Лисички”. Була вона надрукована в офіційному органі „Учитель” в ч. ч. 8, 9, 10, 11 Річ. VII. в Ужгороді. Ся брошурка,*) очевидно, це була пристосована до загальних приписів чеського Пластового Уладу, зі змінами, на які дозволяли автономні права Пласту на Підкарпатській Україні. В Галичині ся брошурка могла бути лише помічною для тих, хто провадить гуртки молоді. Очікуючи появлення перекладу в українській мові „Підручника для Вовченят” В. Powell'a, позволив я собі, незалежно чи такий підручник для Новиків, вийде, чи ні — познакомити пластових провідників з дуже корисними і повчаючими думками і досвідами англійської фахової інструкторки Вовченят М. Barclay та чеського провідника Вовченят „Старого Вовка”. Оскільки можливо, все пристосовано до наших умов. Сі фахові поради не торкаються змісту самого матеріялу — вони лише вказують на методи ведення гуртків Новиків. Горячо поручаю, заким розпочнеться роботу з Новиками (Вов-

*) Відбитка з „Учителя” — „Урядового Вістника” Ужгород 1928. Видавництво „Ватра” ч. 21 стор. 16.

ченятами), перестудіювати ці поради, які безумовно корисно вплинуть на хід дальшої праці. Богато пластових провідників думає, що ведення Вовченят і Лисичок (Новиків-ок) є легкою працею-завбавкою, вважають її побічною і часто провід наших дітей переходить в руки мало досвідної особи, яка нерозуміючи діточої психології, незнаючи найкращих виховавчих метод, опускає основну ціль виховання: характеру і підготовки до пластової праці в будучности, не тільки до нічого не доводить, а ще часто знеохочує дітей і вони на все відпадають з наших рядів. Провід Новиків (Вовченят) безумовно повинен бути в руках старшої особи, яка є ознайомлена з відповідною фаховою літературою, має любов і запал і не боїться перешкод в своїй праці. Ліпше з початку уникнути хиб, як потім направляти їх. Світовий пластовий начальник каже, що вислід доброго проводу Вовченят (Новиків) є много важніший від виховання хлопця в рядах Юнаків. Назва Новиків прийнята в цій книжці, не є рівнозначна з назвою Вовченят, яка вдержалася майже в цілому світі. Новики в тексті хлопці до одержання I. звїздочки, себто до зложення I. пл. іспиту (5 місяців по вступленню до організації) стають далі повноправними Вовченятами.

Ст. пл. Сорокопудові щиро дякую за дослівний переклад деяких уступів, а Вп. скавм Др. Тисовському за перегляд рукопису, з припоручення В. П. К., і за цінні вказівки.

ПРИМІТКА РЕДАКЦІЇ: Репродукуємо перші сторінки книжечки "Порадник Впорядчика", авторства бл: п. Сірого Орла Леоніда, виданої в Перемишлі у 1930-му році.-

Сірий Орел Ніна.

Н О В А Ц Ь К А   Д О М І В К А,   М А Й Д А Н

На дворі понура, дощева погода. Зате в домівці затишно, приємно й весело. Покинувши мокру, рухливу вулицю, зійшлися тут новачки, щоб у рідному середовищі, в новацькій гурті, безжурно провести час.

Домівка для новацтва повинна бути другим домом, домом їхньої пластової родини. Тому там повинно продовжуватись навчання того, що розпочала в хаті мама: доброї поведінки, порядку, дисципліни та самостійності. Тут новачок заправляєється в господарювання. Він чваниться і гордиться тим, що його новачки вибрали домівкарем. Він почувасться, немов справжній господар. Його обов'язком є поглядати за гарний вигляд оточення та уважати на те, щоб другі задержали порядок і чистоту.

Домівка є дуже важним чинником у виробленні почуття приналежності до гурту, естетики й товариськості. Домівка дає новачкові рідне оточення і можливість вживання української мови. Вона є місцем розваги і відпруження, а заразом дисципліни.

Обов'язком братчика є навчити дітей порядку та зорганізованості. Це значить: 1/ він буде вимагати, щоб діти вішали свої плащі в одному місці, а не розкидали по цілій кімнаті;

2/ подбає про чистоту домівки /коли діти засмітять кімнату, постарасться, щоб вона була випрятана перед розходом із сходин/;

3/ не починатиме сходин чи інших зайнятть у брудній кімнаті /спільно з новачками вициститть її ще перед відкриттям/;

4/ розкаже новачкам, як обходитись з кріслами, столами та іншою обстановкою;

5/ буде вважати на те, щоб діти не писали чи малювали по столах, стінах чи вікнах.

Слідуючим обов'язком братчика є навчити дітей доброї поведінки в домівці:

- 1/ постарасться контролювати викрики і стукіт дітей;
- 2/ не дозволить дітям битися, перекидатися без цілі м'ячем чи іншими предметами;
- 3/ вимагатиме, щоб не сідали на стіл чи вікно, не свистіли, не ходили в шапці або в калюшах, та не тріскали дверима;
- 4/ подбає про те, щоб новаци встали з місць і привітали новацьким кличем старших осіб, що звійдуть до домівки: членів станичної старшини, гніздового, священника, учителя тощо;
- 5/ подбає про те, щоб новак не тримав рук в кишені, не жував гуми чи їв під час зайнять;
- 6/ заохотить дітей, щоб приходили до домівки чисті, чепурно зодіті й зачесані.

За добру поведінку і затримання особистої чистоти та порядку докільця братчик повинен винагороджувати дітей похвалами, наданням хрестиків чи інших нагород. Він у всьому буде служити новацим добрим прикладом гідним наслідування.

Більшість новацьких зайнять відбувається в домівці. Новак повинен навчитися шанувати її. Станиці, які закупили власні доми та приділили новацтву певну кількість кімнат, уможливили виховникам переведження новацької праці як найкраще.

Найбільше підходящим приміщенням для новацтва є великі, ясні кімнати. Побажаним було б, щоб кожний рій мав свою домівку. Коли ж це є неможливе, тоді хоч гніздо повинно мати особну кімнату, де поодинокі рої могли б відбувати свої зайняття. У малих приміщеннях рої мусять мати принайменше стінку або кутик виключно для себе.

Найкращу стіну в кімнаті призначаємо на головну стіну. На ній повинен висіти хрест і святий образ, по можності Христа серед дітей. Далше, відповідно до розміру стіни, завішуємо портрети визначних людей, карту України, тризуб, а з новацької тематики: новацьку відзнаку, новацьку готовість, емблему гнізда та роїв, гніздову газетку, таблицю відвідувань новацьких зайнять і т.п. При бічних стінах та в кутках ставимо новацькі тотеми і прапорці, вивішуємо новацький закон, обіцянку та таблицю хрестиків. Новацькі праці, як витинанки, малюнки, наклейванки, збірки світлин, ілюстрацій з журналів чи газет приміщуємо на великих картонах або готових таблицях. Їх стараємося як найчастіше змінювати, щоб дати нагоду всім дітям показати працю своїх рук. Майстрування, як на примір роботи з перу, матерії, плястеліни, дерева і т.д. складаємо на полички і теж їх часто міняємо. Найкращі праці новацив треба заховати у шафі за склом. Коли новацим є призначена лиш стінка чи кутик в домівці, стараємося прикрасити їх експонатами з новацькою тематикою.

Домівку прибирають діти при допомозі братчика. Рої прикрашують свої роїві стінки і спільно прибирають стінку гнізда. Прикраси виконують новаки в дома або на сходинах, а вивішують їх поза зайняттями, по'сходинах або збірках гнізда. Часами прибирання стінки може ввійти в програму сходин, одначе цього за часто не слід робити, бо іноді цілі сходини можуть перейти лиш на прикрашення домівки.

У своїх робітках новаки мають нагоду відзеркалити власне "я" та знайти задоволення з праці своїх, ще сьогодні маленьких, рук. Праця, є це основна річ у вихованні новацтва. Все, що новак сам робить, він повинен шанувати, а працю других повинен завжди цінити. Домівка до великої міри дає дітям змогу зрозуміти важливість праці у житті людини.

Другим конечним приміщенням для дітвори є свій майдан. Діти з природи мають багато енергії і тому мусять мати нагоду її зужити. Сприятливими засобами у цьому є спорт, рухливі гри та гри м"ячем. Ці зайняття не зможемо перевести в домівці й тому мусимо мати на це простору площу, по можності поблизу пластового дому. Найкраще коли майдан є порослий травою і деревами. Одначе бетонова площа, або посипана камінцями чи піском, може також бути підхожим місцем для новацтва. Важним є, щоб майдан був рівний своєю поверхнею і доступний для дітей. Мало є пластових домів з великими подвір'ями і тому треба використовувати поблизькі майдани /якщо такі є/, шкільні площі чи парки.

Роди зайнять, які будемо переводити на майдані, є різні. Новацькі сходини, гніздові збірки, міжройові змагання, рухові та спортові гри - це найважливіші з них. В гарну, теплу погоду конечним є переводити сходини на дворі, бо діти перебувають весь час у приміщенні і зміна є дуже потрібна. Окрім пластової домівки чи майдану добре є переводити час до часу сходини у приватних домах, щоб дати новакам нагоду навчитись відповідної поведінки в гостях.-

ШІРА ВАГОВА

36 новаків.....	1 гніздо
36 добрих новаків.....	1 добре гніздо
35 добрих новаків і 1 злий.....	1 майже добре гніздо
18 добрих новаків і 18 злих.....	1 досить зле гніздо
1 добрий новак і 35 злих.....	1 зовсім нездале гніздо
1 відданий новак.....	рівно 100 недбалим новакам
1 скрито добрий новак.....	рівно 10, які хвастаються
1 усміхнений новак.....	рівно 20 насупленим новакам
1 добрий гніздовий.....	має ціну 3 добрим братчикам
1 добрий роевий.....	має ціну 3 добрим заступникам роевого
1 добрий новак.....	вартий ціни всієї праці, яку на нього вкладає.

(Перефразовано з "Порадника Впорядчика")

ЩО РОЗКАЖЕМО

НОВАЦТВУ?

ЧИ МОГЛА Б Я ВАМ У ЧОМУСЬ ПОМОГТИ?

(Пластове добре діло)

Старенька пані Калиняк живе в кімнаті на третьому поверсі. Я живу на другім поверсі. Часто зустрічаємося на сходах, вітаємось і розмовляємо про погоду, про новини, а часом і про театр.

Бабуся завжди рада розмовляти, бо живе сама. Її чоловік, артист театру, помер уже давно, а пані Калиняк не раз згадує в розмові про свої виступи з чоловіком в українськiм театрі у Львові.

Сьогодні ми теж зустрілися на сходах.

— Добре, що вас бачу! — зраділа старенька.

— Мені теж дуже мило вас зустріти. Як почуваєтеся? Що нового?

— Прошу вас, доконче напишіть у „Веселці” про Софійку Шуку, що живе тут унизу. Чи ви знаєте, що вона зробила.

Не міг я знати, що зробила Софійка, але хіба не зробила нічого злого ота мала жвава пластунка-новачка, що завжди стрічає мене новацьким привітом „Готуйсь!”, а щойно потім додає: „добридень” або „добривечір”.

— Ні, не знаю, що зробила Софійка.

— Та й знати не можете, але я вам розкажу. Це було так, наче у театрі на сцені. Послухайте.

Пані Калиняк почала розказувати.

..

Сиджу вчора по полудні в своїй кімнатці, аж оце хтось стук-стук у двері.

„Хто це може бути?” — думаю й іду до дверей. Відчиняю і бачу — Софійка. Та ще й у новацькому однострої, в беретіку. Розчервонілася, щось переживає.

— Що сталося? — питаю.

— О, нічого не сталося, прошу пані! Я тепер по новацьких сходах маю трохи вільного часу. Чи могла б я вам у чомусь допомогти, якщо б ви хотіли?

— Мені допомогти? — здивувалась я.

— Так, прошу пані! — заявила мала. — Можу піти до крамниці й купити, чого вам потрібно. Вам тяжко ходити по сходах. Можу в кімнаті прибрати. Або прочитати щось уголос.

— Дитино! — кажу їй. — Якось даю собі раду з усім: купую, що треба, і в кімнаті прибираю, але, якщо б ти мені дещо прочитала, то я була б тобі дуже вдячна. Вже й окуляри не дуже мені помагають.

— А я якраз маю з собою чудову книжку — „Квітка щастя”. Чи послухаєте?

— Певно, що послухаю, — кажу. — Це ж дуже цікаво знати про квітку щастя.

Сіли ми обидві на канапу. Знаєте, чудова казка! А як гарно читала її Софійка — як артистка на сцені! Отакий чудовий пополудень мала я вчора! І сказала Софійка, що прийде знову мені читати. Коли ми прощалися, то я зараз подумала собі, що розкажу вам і попрошу, щоб про це написали у „Веселці”. Чи напишете?

— Звичайно ж, напишу! Ще сьогодні напишу! — з радістю обіцяв я пані Калиняк.

І написав.

Перероблене з чужого
/ „Веселка” /

Микола Матіів-Мельник

ПРО СЛАВНОГО ЛИЦАРЯ МИХАЙЛИКА

Так було колись... давно, давно, ще як татари нападали на Україну. Українські князі мали з ними багато клопоту. Татари, це була страшна, люта орда. Були вони чорні, мали широке лице, скісні очі, пили кумис (кобиляче молоко) та й були дуже люті. Набігали вони зі сходу, як градова туча, грабували українське добро, різали людей немилосердно. Нападали не тільки на східні землі, але й воявали люто Галичину та Волинь. Та вже найгірші удари йшли на столицю нашої землі - Київ.

Раз надтягнув великими ордами хан Батій. Наступали татари на город з великою силою. Від стріл, що летіли на Київ, уже й сонця не було видно. Наче спінені води, біла татарва до мурів, гуділи тарани, свистіли пращі й вогненні роги, сипали на вежі й башти полум'ям. У своєму шовковому наметі сидів грізний Батій та й чекав, коли то впадуть мурі, поваляться брами, башти, й орда ввійде в город. Дивувався Батій, що хоч татар така нестеменна сила, город не здається.

Але одного дня сталася пригода. Батій сів до обіду. На великій срібній мисці принесли йому печену баранину. Та тільки гадав він встромити у печеню ніж, аж тут нагло з брязкотом надлетіла стріла та й прямо вдарила у Батієву миску. Здивувався хан, бо ця стріла злетіла з одної київської башти.

-Що ж то там за стрілець такий проворний у цьому Києві? - запитав своїх мурзів.

-Великий наш Батій! - промовив один мурза. - Це ми вже давно знаємо. Це славний український лицар Михайлик.

Кажі все, що знаєш! - гукнув розгніваний Батій.

Мурза схилився до ніг страшного хана та й говорить: -Кияне, народ лицарський, але що вони годні вдіяти супроти нашого сильного Батія! Київ ми вже давно здобули б, та тільки тоді, як би не стало між ними лицаря Михайлика. Він має дивну силу, нічо його не береться - ні спис, ні меч, ні вогонь, ні камінь. Доки він закріває киян до бою і воєе з ними, доти нам Києва не здобути. Шкода наших голов, що собі розбиваємо до мурів. Михайлика кожна стріла смертельна - ось гляди, що то за справний стрілець - пустив стрілу прямо тобі в миску! Не здобути нам Києва!

Влютився Батій і за цю мову казав мурзу повісити. Але став город облягати, щоби зневолити його голодом. Сім літ тривала облога.

Знемощили кияне зі спраги та голоду. Трупи їли, кору, ремені. Тоді Батій післяв тайком посла до голодних киян, а він сказав їм:

Віддайте нам у руки того бунтаря Михайлика, а Батій присягає, що відступить від Києва, подарує вам волю і піде собі геть у свої Азія.

Стали шушукати кияне та й ухвалили віддати лицаря татарам у руки. Тоді зійшов лицар Михайлик з башти; молив киян, щоб не вірили ворогам - та дарма. Розгніваний прокляв киян за зраду.

Задрижала земля, з'явився огненний кінь перед Михайликом. Лицар сів на коня і блиснув його золотий спис. Гроном ударив у "Золоті Ворота", підніс їх на списі і закинув собі на плечі, тай поїхав із города. Кинулись татари, щоб його зловити, зв'язати і вбити в Батієвому наметі - та дарма. Це був лицар на всю Україну! Блиснув у нього меч-самосік і зробив йому широку дорогу по татарських трупах. І Михайликові слова сповнилися: розлечені татари кинулись на зрадливих киян, тисячі їх вирізали, город збурили і завели тяжку неволю... За зраду мусіла прийти кара...

А лицар Михайлик забрав "Золоті Ворота" і торкнув коня срібними острогами та й поїхав геть з України в далекий світ, мабуть у град Царград...

Та колись він ще вернеться на Україну, вернеться невмірущий лицар Михайлик, як на Україні запанує згода й єдність. Тоді всі затужать за Михайликом. І він повернеться й поведе всіх до бою за святий Київ, за Україну. Ще вернеться лицар Михайлик!

Маруся, чорнява дівчинка з великими очима, мала справжнє щастя. Бо хоча всі бідували - була війна і всім бракувало їжі та одєжі, то святий Миколай приніс дівчинці подарунок. Вона знайшла під своєю подушкою м'який, чудовий, з сивої волічки в горохи. Маруся встала раненько (на вікнак було повно снігу) - дивиться, а з-під подушки вистає крайчик. Собі сама не вірила...

- Та невже св. Миколай не забув?.. Таки прийшов!.. Довкола війна, чути, як б'ють гармати, а він таки прийшов!..

І Маруся вискочила у сорочині з ліжка, шарпнула, - а шалик у її руках. Господи! Серце забилося, очі засіяли і вона таки зараз обвинула шалик довкола шиї і мерщій побігла до другої кімнати.

- Мамо! Погляньте, що я дістала від св. Миколая!..

Було з тим шаликом втіхи не день і не два!

Маруся ходила до школи. Таки далеченько була та школа. Вітер завивав, свиче, а Маруся обкрутиться шаликом по плащі довкруги ковніра. Тепленько так і не страшно ніякого вітру чи морозу.

Вибіжить з хати та стежечкою бігцем до школи. Біжить, а шалик наметься за вітром, а вітер мов відібрати хоче його від Марусі:

- А дай мені, бо мені дуже зимно!..

А Маруся попід плоти, попід хати, а горобчики як тільки побачать її, тоді всі:

- Цвірінь! Цвірінь! Цвірінь!

Та й крутять головки, приглядаються Марусиному шаликові, любуються ним...

- Ого! - думає Маруся, - вам здалися б такі шалики, правда? Замерзасте! Які ви бідні горобчики. Ходить я вас нагрів. Але горобчики не захотіли!..

А як прибіжить під школу, товариші зараз збігаються довкола і собі придивляються шаликові. Шалик став відомим у цілій школі. Не одному Івасикові чи Олесеві мабуть і снився вже Марусин шалик - такий пухкий, сіренький з червоними горошинами...

Марусин шалик - це її гордоці...

х х х

Якось за тиждень чи два після Свята Миколая прибігла Маруся зі школи, а мама пече щось у печі. Ба, дивиться Маруся, а то калач.

- Мамо! закликала здивовано. - Таж до Різдва ще далеко...

- Нічого, доню! - каже мати, порарчись біля печі - це не на Різдва! - це для наших стрільців під Львовом!..

- Справді! А як ви, мамо, їм передасте калача?

- Треба буде комусь про це подбати - відповіла мати.

Маруся знає багато про стрільців. У школі про це балакають і не раз у хату приходять люди, розпознають: хто про сина, а хто про батька. Знає Маруся, що під Львовом бій тривав. А стрільці на полі серед снігів і що в них нема їжі.

Гармати гремлять, гуркіт доходить аж сюди на сам кінець села.

- А бух-бух-бух!

Та й як зрештою не знати цього Марусі, коли он через село їхала валка ранених. Тягнулися сані за саньми, а на них перев'язані, почорнілі від болю стрільці з кривавими плямами на одєжі, на руках, на обличчі...

Марусі лачно було дивитися на героїв, борців за волю України.

- Марусю, - перебила її думки мама, - поможи-но мені пакувати!

Маруся прискочила, знайшла старі газети і за хвилину пакунок був готовий.

- А тепер напиши карточку для кого це...

І Маруся написала, слухаючи вказівок мами, великими буквами: "Воїнам, що боронять свою Рідну Землю".

Карточку прив'язали і Маруся пішла з мамсю з хати.

На вулиці падав пухкий сніг заки дійшли до будинку, у якому працював комітет допомоги стрільцям. Одежа їхня була у снігу.

У кімнаті було повно людей. На столі лежала велика гора пачок і клупочків. Мама поклала побіч і свій. Старшина записував, давав посвідки.

Приходили щораз нові люди, клали пачки на столи. Старшина дякував і розповідав про те, яка то буде радість стрільцям, що про них не забули, що дбають люди про їх добре самопочування, щоб не були голодні.

Маруся прислухалася. Її оченята блищали з цікавості. Але нагло вони посумніли. І вона хотіла щось передати тим, що на фронті серед морозів і снігу боролись за спільне добро. Вона покинула голову аж на груди і тут її думка зупинилася від несподіваної прикрости.

Вона залишила свій шалик дома!

Але одночасно з цим Марусині оченята заіскрилися знову, немов вона знайшла те, чого довго шукала.

Згодом того самого вечора до тієї самої залі, у хвилині, коли старшина складав пакунки у скрині, увійшла мала дівчинка. Вона пристанула біля стола...

- Ти щось хочеш, дитино? - запитав ласкаво старшина.

- Я принесла... і Маруся витягнула руку з малим пакуночком. Старшина взяв його в руки, прочитав карточку і мабуть по-письмі, пізнаючи, запитав:

- Це ти даєш, дівчинко?

- Я! Це мій гарний шалик! Його приніс мені Святий Миколай.

Старшина усміхнувся та ніжно погладив Маруся по голові.

- А допиши ще своє ім'я та прізвище! Як ти зवेशся?

- Ні, пане сотнику! Про це ніхто хай не знає. Я не хочу! А я називаюся Маруся. Сказавши це, вона гарно попрощалася і вибігла на вулицю, в рій білих сніжинок.

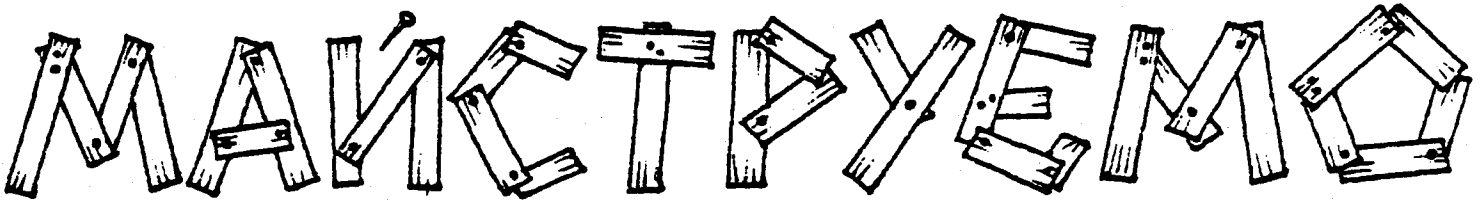
А на фронт у білі поля поїхав пакуночок з карточком: "Для борців, щоб комусь було тепліше". Напис був невироблений, дитячий. Але поруч з цим дитячим хтось дописав письмом дорослого: "Від Марусі, нашої школярки, що дістала свій шаличок від Св. Миколая".

" " "

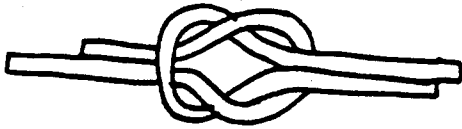
із таборових матеріалів КПС Канади
видано 1973

виготовила сл.пам.Люба П'ясецька

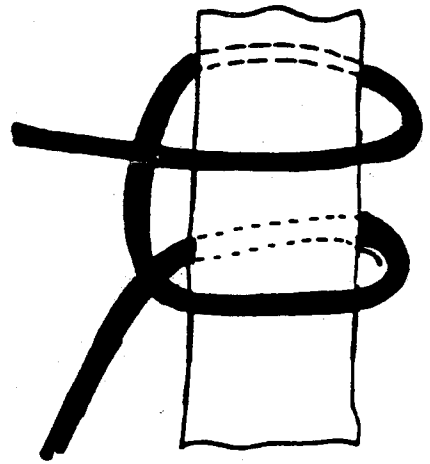
ПРИМІТКА: Це дуже позитивна розповідь на св. Миколая. Тут нагода дітям представити поняття доброго діла пов'язане з тим святом та ще й описати певну еру історії України в очах дитини.

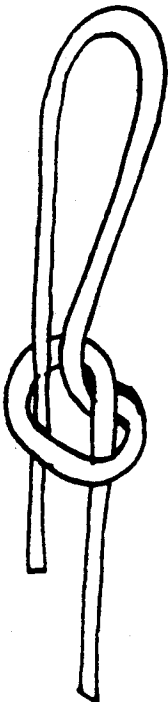
ПЛАСТОВІ ВУЗЛИ

ПЛАСТОВИЙ

ПІОНІРСЬКИЙ

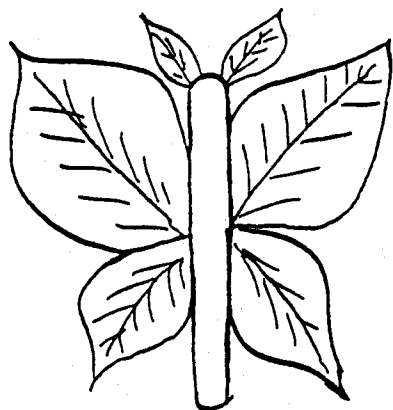

СТЯГАЮЧА КЛЮЧКА

/"Вне орля"/

РІЗНІ ФОРМИ З ОСІННІХ ЛИСТКІВ

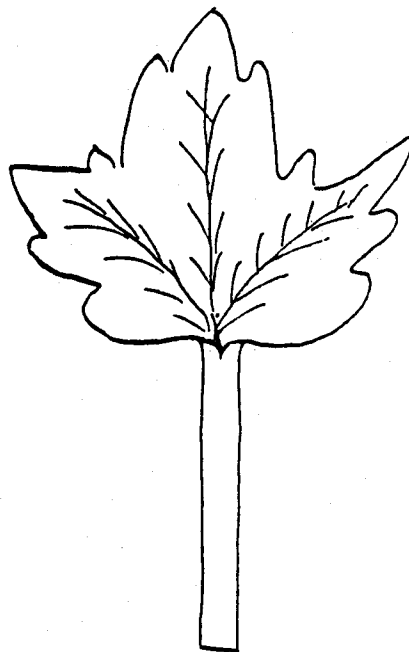
/наклеєні на папері/
/прикраси до домівки. /

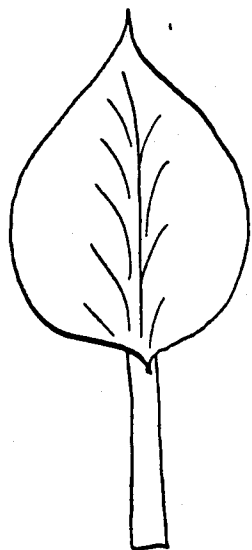
метелик

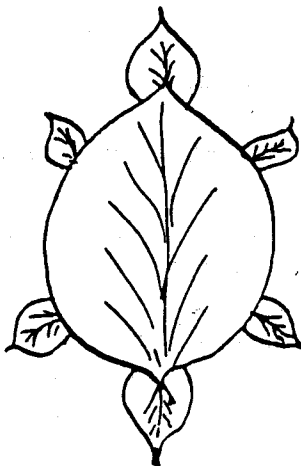
ракета

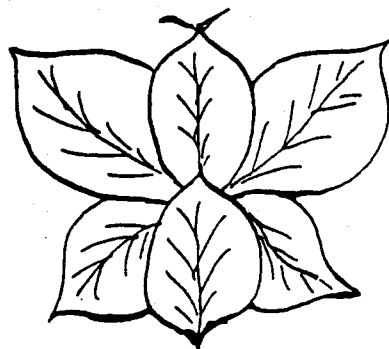
дерево

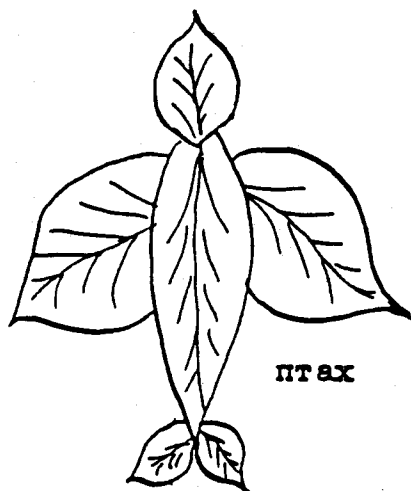
дерево

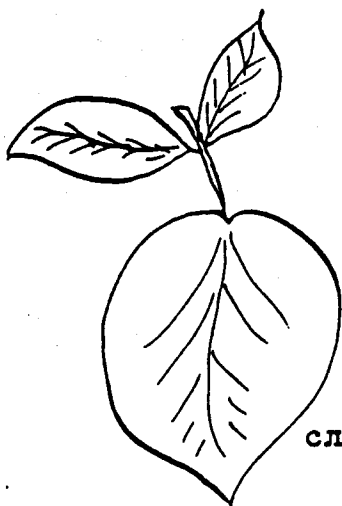
черепаха

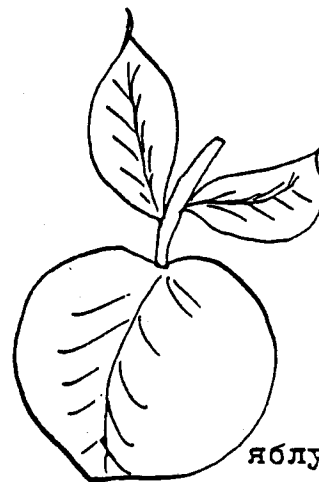
бджола

птиця

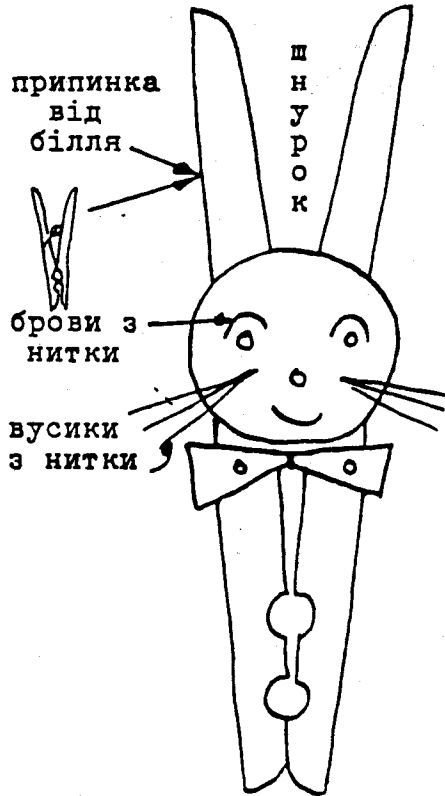
сливка

яблуко

РЕЧІ ДЛЯ ШОПЕНОГО ВЖИТКУ, ІГРАШКИ

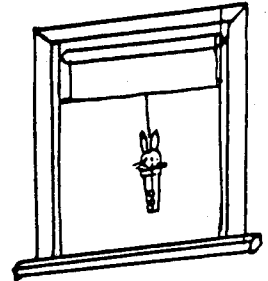
/шкіра та інші матеріали/

ЗАЙЧИК - ПОТЯГАЧ
/до віконної заслони/

голова зайчика з шкіри
очі з цвяшків
цвяшки вживати маленькі
щоб не розколоти дерева

краватка - метелик
прибита цвяшками

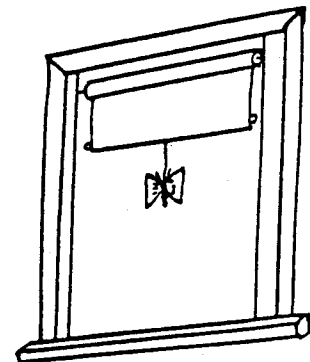
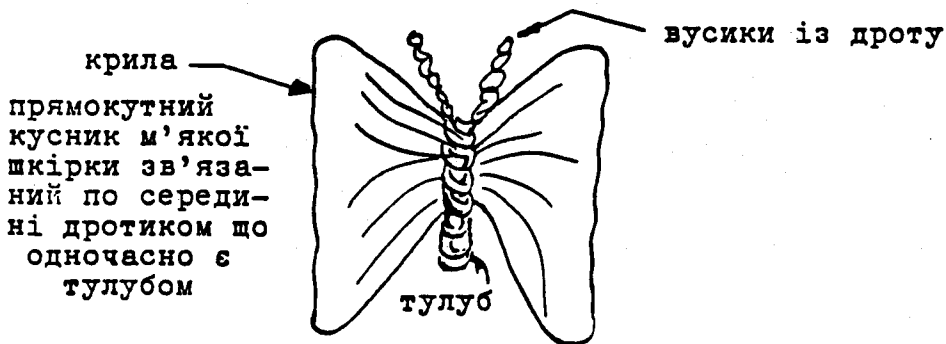
ЗАЙЧИК
причеплений
до віконної
заслони

Заввага:

замість цвяшків, можна
клеїти спеціальним клеєм

МЕТЕЛИК - ПОТЯГАЧ

/до віконної заслони/

МЕТЕЛИК
причеплений
до віконної
заслони

ДІТИ СПІВАЮТЬ

Мірно **Летіла куля.** *Народна пісня*

Ле - ті - ла ку - ля по - над го - ру, ле - ті - ла ку - ля по - над го - ру - , тай у - да -
ри - ла о грудь мо - ю, тай у - да - ри - ла о грудь мо - ю.

- (2) 2. Потекла кровця річенькою (2)
аж до тихого Дунаю 2
3. В тихім Дунаю бистра вода (2)
аж молодого стрільця нема. (2)

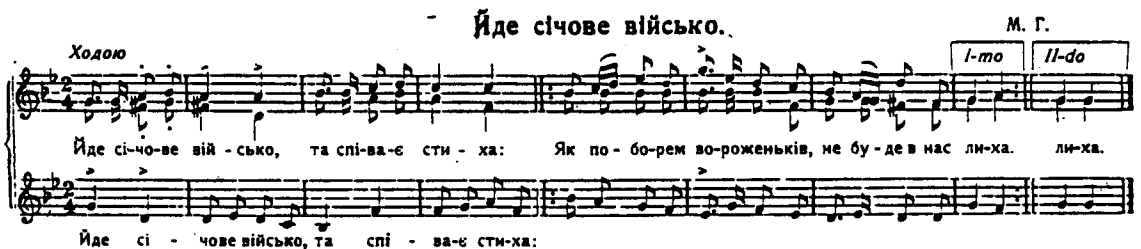
Звільна **Горе тій чайці!** *Народна пісня*

Го - ре тій - чай - - - ці - - , го - - ре тій - не - бо - - - зі,
Го - ре тій - чай - - - ці,
го - ре тій не - бо - - - зі,
що ви - ве - ла ча - с - ня - - - ток при би - тій до - - - ро - - - (зі).

2. Ой, ішли чумаки,
весело співали,
і чаечку ізогнали,
часнят забрали.
3. А чаечка веться,
об дорогу беться,
К сирій землі припадає,
чумакив благає:
4. Чумаченьки мої,
ви люде прохожі,
верніть мені чаєнята
то й Бог вам допоможе.

Ходю **Йде січове військо.** *М. Г.*

Йде сі - чо - ве вій - сько, та спі - ва - є сти - ха: Як по - бо - рем во - ро - женьків, не бу - де в нас ли - ха. ли - ха.

Йде сі - чо - ве військо, та спі - ва - є сти - ха:

2. Йде січове військо
В боротьбу криваву:
2. Як поборем вороженьків,
3. Йде січове військо,
пісня степом лине:
2. Як поборем вороженьків,

*Хорошо***Ми гайдамаки.**

Ми гай - да - маки, всі ми од - на - кі: всі не - на - ви - дим раб - ське - є яр - мо, йшли ді - ди на муки, підуть і прав - ну - ки, ми

за на - род жит - тя сво - є да - мо.

2. Не тишся, враже!
Сотня поляже,
тисяч натовісць стане до борби,
і ножі свячені наситять скажених,
і стануть знов потоптані раби,

Баба і курчата.

За - га - да - ла вра - жа ба - ба тай за - бо - га - ті - ти
Весело Під - си - па - ла ку - ря - то - чку, щоб ви - ве - ла ді - ти *Народна пісня*

За - га - да - ла
Під - си - па - ла

Кво, кво, кво, кво, кво, кво, кво, кво, кво, кво.

2. Ой пігнула вража баба курчаточка пасти,
сама сіла на приспівку куделечко присти.
Дир, дир .....

3. Ой хмариться, туманиться, став дищ накрапати,
стала баба курчаточка в хату заганяти
Ціп, ціп .....

4. А ще трос не загнала, вже довг стояла,
обернулась, споткнулась тай на третє впала.
Ох, ох .....

*Дуже поволі***У неділю рані.***Народна пісня*

У не - ді - лю ра - мо, як со - не - чко гра - ло, ви - ря - жа - ла ма - ти дочку в чужу сто - ро - ню - ку.

2. В чужу стороночку — між чужії люде,
»Ой хтож тебе, моя доню, жалувати буде?»

3. »Пожалуйте, мамо, мене добрі люде,
Робитиму, годитиму, добре мені буде».

*Мірно***Ой, летіла горлиця.***М. Лисенко*

Ой, ле - ті - ла гор - ли - ци че - рез сад, че - рез сад. Гей! рс - пу - сти - ла пі - ре - чко на весь сад.
Ой, ле - ті - ла

Ой, ле - ті - ла че - рез сад,

гей! на весь сад.

2. А хто тєє пірєчко ізбере,
ізбере. Гей!
Тий мене молодум забере,
гей! забере.

Туровий Хуток

МІТЛА

Добільна кількість гравців. У домівці. Виряд: мітла.

На цю гру потрібно мати велику кімнату. Один грач стоїть посередині кімнати і тримає мітлу догори ногами, сперту держакком до долівки. Раптом він кличе ім'я іншого грача, пускає мітлу й тікає. Грач, котрого викликано, мусить зловити мітлу, поки вона впаде на землю. Тоді викликає наступного грача і т.д. Можна завести правило, що кожний грач мусить доторкатися одної стіни в кімнаті, поки його не викликано.

ЯРМАРОК

Добільна кількість гравців. У домівці.

Це є гра на запам'ятання слів. Перший грач каже: "Дід Марко пішов на ярмарок і купив паця". Наступний грач каже: "Дід Марко пішов на ярмарок і купив паця та копу яець". Третій грач каже: "Дід Марко пішов на ярмарок і купив паця, копу яець і бочку". Четвертий каже: "Дід Марко пішов на ярмарок і купив паця, копу яець, бочку і кожух". П'ятий напевно скаже: "Я забув". Тоді він виходить з гри і гра продовжується. Кожний грач мусить додати до всіх попередніх ще одну річ, яку дід купив на ярмарку.

РУЧНИЙ ФУТБОЛ

Для старшого новачтва. Дві команди по п'ять гравців. На майдані. Виряд: дві брамки, які можуть бути позначені чим небудь.

Позначити брамки на протилежних кінцях майдану й вибрати дві команди по п'ять гравців: брамкар, двох оборонців і двох напасників. При грі грачі мусять присісти, або клячати - хто встане, той автоматично випадає з гри. М'яч попихають рукою: долонею, або п'ястукком. Треба стрілити противникам як найбільше голів. Не вільно хапати других за одержу, попихати, чи перешкаджати в грі. Команда, яка здобуде найбільше точок за п'ять хвилин, або котра перша стрілить п'ять голів - виграє.

ПЕРЕДУВАНИЙ ФУТБОЛ

Для старшого новачтва. Дві команди по чотирьох гравців. У доміцці. Виряд: щось, щоби позначити брамки, соломки і м'ячик стук-пук.

На столі позначити дві брамки, ок. 20 цм. одна від одної. Команди, кожна з чотирьох гравців, займають позиції по противних сторонах стола. Кожний грач дістає соломку. Братчик кладе м'ячик на середину стола й на даний знак усі починають дуги через соломки, щоб закотити м'ячик до брамки противників. Виховник мусить дуже уважати на порядок. Не вільно заходити зі своєї сторони на боки стола, ні тим більше на сторону противників.

А Л Я Р М

Довільна кількість гравців. У доміцці. Виряд: будильник.

Діти виходять із кімнати, а виховник наставляє будильник, щоб задзвонив точно за п'ять хвилин і ховає його десь у кімнаті. Коли будильник сховано, грачі вертаються і стараються його знайти. Хто знайде - удає, що не бачить його - щоб не зрадити місця другим грачам. Він може ще короткий час удавати, що шукає, а тоді виходить з кімнати. Коли будильник задзвонить, усі грачі, що ще шукають його, випадають із гри. Гру можна продовжувати, наставляючи будильник знову й знову, поки не лишиться тільки один грач, який виграє. Варіант: поширити терен шукання будильника на цілу домівку (помешкання, хату).

Х У Т І Р З В І Р Я Т

Довільна кількість гравців. У доміцці, збо на майдані. Виряд: олівець і папір для кожного грача.

Виховник шепче кожному грачеві назву якоїсь тварини. На знак, кожний грач наслідує голос свого звіря (всі рівночасно). По двох хвилинах усі замовкають і кожний має записати на папері всі тварини, яких голос почув. Хто відгадає найбільше - виграє.

Г Р А З К А З К А М И

Для старшого новачтва. Яке будь число гравців, що ділиться через 3. У доміцці.

Посадити дітей групами по троє. Одна дитина з першої групи починає розповідати казку або оповідання (можна видумувати під час розповідання). Коли проминула хвилина, братчик каже наступній дитині продовжувати. Потім третя дитина закінчує. Після того наступна група говорить іншу казку і так далі, аж говорили всі групи.

СМІШНІ ТЕЛЕГРАМИ

Для старшого новацтва. Довільне число гравців. У домівці. Вирад: олівець і папір для кожного гравця.

Кожний грач дістає олівець і папір. Братчик подає чотири букви абетки. Тоді кожний грач має написати речення, якого слова починаються з названих букв. На приклад, братчик подасть букви: В К З С. Можливе речення: "Вчора комар з'їв слона". Коли діти набрали вправи, можуть по черзі самі бути провідниками гри і подавати другим по чотири букви для написання телеграми. Коли всі написали - по черзі відчитують. Хто не потрафить написати речення у визначеному часі - випадає з гри.

ШВИДКИЙ СЛОВНИК

Для старшого новацтва. Довільне число гравців. У домівці. Вирад: олівець і папір для кожного гравця, з для виховника - годинник.

Кожний грач одержує олівець і папір. Братчик визначає час для гри, на пр.: 15 секунд і називає якусь букву абетки. Кожний грач протягом визначеного часу має записати як найбільше слів, що починаються названою буквою. Коли промине визначений час, виховник називає іншу букву. Після чотирьох букв підсумовують кількість записаних слів у кожного гравця. Хто має найбільше - виграє.

ДУХ

Для старшого новацтва. Довільне число гравців. У домівці. Вирад: стіре простирало.

Найкраще грати увечір, або при заслонених вікнах. Одна дитина є духом, з простиралом накиненим поверх голови. Світло вимикають і всі грачі ходять по темній кімнаті. Коли світло засвічують, кожний застигає на місці. Тоді дух, стоячи на місці, може діткнути тих усіх, що є в засягу його рук. Діткнені виходять з гри. Гру можна продовжувати, аж лишиться останній. По кількох спробах треба призначити іншого духа.

ЛИСТИ

Довільна кількість гравців. У домівці. Вирад: кілька коробок позначених назвами міст і для кожного гравця конверти, кожне позначене назвою міста; кожний має дістати комплет конверт з назвами всіх міст.

Перед початком гри братчик ховає в кімнаті кілька коробок, кожна позначена назвою якогось міста. Тоді дає кожному грачеві конверти з назвами міст; кожний грач одержує комплет конверт і має знайти всі коробки та до кожної вкинути правильну конверту. Перший, хто знайшов усі коробки й надав усі свої листи - виграє.

САМОДІЯЛЬНА ГРА

Е. Гойдиш

СВЯТИЙ ОТЕЦЬ МИКОЛАЙ У ХАТЦІ ДОБРОДУШКІВ

(дитяча сценка)

Дія I.

Відслона I.

Подія відбувається в хаті добродушків у зимову пору.

Заповідач (стоїть перед закритою сценою): Слухайте уважно, діти - я розкажу вам про те, як святий Миколай загостив до хатки добродушків. Зима... Снігом завіяло всі дороги і стежки. В хатах послули діти, вижидаючи приходу святого отця Миколая, тільки в хатці добродушків ніхто не спить, усі вони приготівляються на прихід небесного гостя, який раз у рік заходить до їхньої хатинки.

(Завіса відкривається, на сцені хатка добродушків святочно прибранна. Мама добродушків накриває стіл - тато добродушків докладає дров до печі).

Мама Добродушок: Десь забарилися наші хлопці, а тут така сніговія, що аж лячно, щоб їм щось злого не приключилося.

Тато Добродушок: Не журися! Вони відважні хлопці і ліс добре знають.

Мама Добродушок: Вітер навів багато снігу на нашу доріжку, тяжко буде святому Отцеві до нас зайти.

Тато Добродушок: Я певний, що наші хлопці Добродушки все зробили, так як ми їм наказали.

(Мама Добродушок виглядає через вікно і радісно говорить).

Мама Добродушок: Ось вони вже йдуть - Слава Богу!

(В хатину входять два Добродушки закутані в шалики, на руках рукавиці, в руках лопати і мітли).

Добродушок I: Мамо! Тату! Все ми зробили, як ви нам наказали. Прочистили доріжку - сніг відгорнули.

Добродушок II: Коробки зі зернятками для пташок розвісили на гілках дерев.

Тато Добродушок

Добре Ви справилися мої сини, а звірів ви не бачили в лісі?

21

Добродушок II.

Ми чули в лісі стріли – мабуть полють на звірів і вони поховались десь в глибині лісу.

/У двері постукав хтось три рази/

Мама Добродушок

Прошу заходьте, ми гостям раді.

/В хатку Добродушків входять 2 зайчики, один підтримує другого/

Тато Добродушок

Що сталося Вам наші любі зайчики? Що сталося вам?

Зайчик I.

Ой болить мене ніжка, дуже болить!

Зайчик II.

Ловці прострілили мійому братикові ніжку. Ми заховалися за велику колоду і так врятувалися.

Мама Добродушок

Хлопці, принесіть з комори чисте полотенце і цілющу масть. Зараз промиємо рану і все буде добре.

/Оба Добродушки виходять іносять полотенце і масть та подають мамі/

Тато Добродушок

Сідайте добрі сусідоньки, зараз до нас загостить гість з неба, він напевно вам допоможе.

/Зайчики сідають, мама Добродушок перев'язує рану зайчикові, Добродушки допомагають їй/

/Знову хтось стукає в двері. Добродушок відкриває двері. Входять два лиси/

Мама Добродушок

А це що з Вами сусідоньки? Що сталося Вам?, що сталося?

Лис I.

За нами ловецькі пси гналися, ми втікали з цілої сили – я вскочив в печеру, а мійого приятеля таки пси допали. Ледве живим він до мене приволікся.

Лис II.

Поможіть Добродушки, допоможіть мені – Ви напевно маєте раду.

Тато Добродушок /оглядає лиса/

Хлопці! /звертається до синів Добродушків/. Принесіть фляшку з водою – треба промити рану і кожух Ваш зашити.

Добродушок II.

Я вмів шити – мене мама усього ремесла навчила.

/Перемивають рану і беруться шити кожух лисові оба Добродушки/.

Мама Добродушок

22

Слухайте! Дзвіночки дзвонять! Зараз небесний гість у нашу хатку завітає.

/Дзвіночки дзвонять сильніше, на сцену входять 2 ангели з даруночками для Добродушків і звірів, за ними св.Миколай. Добродушки і звірі кланяються і всі разом говорять/.

"Вітайте нам святий отче Миколає!"

Св. о. Миколай

Вітайте мої любі. Як бачу до Вас завітали Ваші сусіди в гості.

Тато Добродушок

Помочі шукали в нас і ми чим можемо тим допомагаємо.

Св. о. Миколай

Я знаю про те, що Ви робите добрі діла, що помагаєте усім, тому Вас люди називають Добродушки. Ангели пойдіте господині одну коробку, а другу коробку для приятелів лісу. Там знайдете зернятка для пташок, там ліки на рани для усіх, там знайдете насіння чарівних квітів, які розсієте весною по лісах і левадах. Поживу для звірів залишили ангели біля старої ялиці, бо не має місця у Вашій хатці на ті дарунки.

Мама Добродушок

Сідайте святий Отче. Відпочніть трішки. Ви втомилися далекою дорогою.

Св. о. Миколай

Дякуємо Вам добрі лісові люди, але в нас не має багато часу. Ми мусимо до кожної хатки зайти - там ждуть на нас діти.

Ангел I

/подає морковку зайцям/

Це для Вас ми дарунок приготували, солодку морковку і капустяні листочки. Сніг закрив уже в лісах і городах і Ваші діти напевно голодні.

Ангел II

/до лисів/

Для Вас ми виплели тепле покривало, щоб було чим Ваших діток прикрити в холодні зимові дні /подає теплий коц плетений/

Всі разом

Добродушки і звірята разом

Дякуємо! /кланяються/

Св. о. Миколай

Прощайте!

Всі разом

Щасливої дороги бажаємо Вам святий отче Миколає!
Не забувайте нас!

Завіса

"Небесна Канцелярія". По середині крісло для св. Миколая, по боках коші з дарунками для дітей. На сцені немає нікого. Нараз з бічних дверей виходять Чортик і підкрадається до дарунків.

Чортик I - Ось добре я попав. Тут ангели приготують дарунки для дітей. /Підбігає до других дверей і кличе чортів/.

Чортик I - Гей! Чортики ануж скоріш до мене. /Дивиться на стіну і читає/ "Тут небесна канцелярія" тільки нікого тут нема. /На заклик Чортика вбігає гурт чортів. Всі вони кидаються до дарунків, які стоять рівненько поскладані в кошах/.

Чортик II - /Підносить дарунок і читає/
Слухайте чортики, тут написано таке - "Для чемної Мартусі". Подумайте тільки! ті всі дарунки виключно для чемних дітей призначені.

Чортик III - А деж їх стільки тих "чемних" дітей набралось?

Чортик IV - Я маю реєстр і можемо перевірити, чи справді їм ті дарунки належаться.

Чортик V - /Підносить догори дарунок/
"Дивіться чортики що на тому дарунку написано - "Для чемного Ромчика українська книжка, від св. Миколая".

Чортик II - Не вірю в це, що ця книжка зробить йомуприємність. Вониж люблять більше дивитися на телевізор чим читати українські книжки!

Чортик III - А тут бачу повні коші солодощів, яблук, горіхів, це все понесуть ангели до дітей на землю? Таж вони цього не варті!

Чортик IV - /Підскакує з радости і крутить хвостом/
Заки нас ангели звідси проженуть затавцюймо наш улюблений танок. /Чорти танцюють/

/Після закінчення танку чорти ставть і надслухують/

Чортик I - Ховаймося! Ангели ідуть! Послухаємо що вони говоритимуть, а потім підемо вслід за ними до дітей. /Чорти ховаться/.

Ява II

З обох сторін входять ангели і несуть дарунки. Нараз вони затримуються на середині сцени завваживши що хтось їм порозкидав їх дарунки/.

Ангел III - Ангелю! сяди хтось заходив, хтось був в нашій небесній канцелярії!

Ангел IV - Так, справді хтось тут був. Усе винято з кошів і розкинено по підлозі.

- Ангел III - Я знаю хто тут був. То певно чортики, вони минулого року теж до нас закрадалися, але ми їх прогнали!
- Ангел IV - Нам треба якнайскорше поскладати все до кошів і перевірити чи вони чого не забрали.
- Ангел III - Ось тут списки, скоро перевіромо чи не бракує яких дарунків! /Ангели перевіряють списки і складають дарунки до кошів/.
- Ангел IV - Слава Богу, що вже все впорядковане. Скоро прийде св. Миколай. Св. отець кожного року відвідує хатку Добродушків і приносить лісовим приятелям дарунки, за те, що вони опікуються в зимі і літом звірятами і пташками.
/За сценою голос дзвіночків./

Ява III.

/На сцену входить Ангел I і II, за ними св. о. Миколай/
/Ті ангели які були в небесній канцелярії кланяються о. миколаєві і разом говорять./

Ангел III і IV - Вітайте нам св. отче Миколаю!

о.Миколай - Вітайте ангели! Чи ви все приготували для дітей? Скоро поїдемо на землю.

/о.Миколай сідає на крісло і подає жезл /палицю/
Ангелові I.

Ангел IV - Отче Миколаю, ось наша книга в котрій ми записали усе. Прошу погляньте.
/Миколай читає - хвилину мовчанки/.

о.Миколай - Добре ви справилися ангели. Усе готове - пора нам вирушати в далеку дорогу. Там ждуть нас діти.

Завіса

Дія III

Через середину салі ідуть ангели, за ними св.о.Миколай. Сцена відкривається. На сцені всі дарунки, а зза угла виглядають чортики /тільки 2/ з різгами. Ангели уставляються так, щоби було їх видно і щоби не засланяли один другого. По середині св.о.Миколай.

о.Миколай - Мир дому сему! До Вас прийшов я, дорогі новачки і новачки і до Вас маленькі діти, з далекого неба і приніс Вам дарунки. Ангели, подайте мені дарунки, наперед для тих найменших.

Закінчення

св.о.Миколай - Прошавайте дорогі діти! Будьте все добрими, слухайте тата і маму, моліться до Бога, учіться добре в школі, не забувайте своїй рідної мови і виростаєте на добрих шляхетних людей. На другий рік, якщо будете добрими дітьми, ми знову завітаємо до Вашої пластової домівки! Оставайтесь з Богом!

Завіса

ІЗ ПРИРОДНИЧОГО ЗАПИСНИКА

БІЛКА

Білка любить жити серед шпилькових дерев та збирати шишки в запас на зиму. Восени можна обсервувати, як білки скачуть по деревах, відкушують шишки й скидають їх на землю. Потім переносять їх до своїх шпихлірів, захованих у вижолоблених колодах, під зваленими деревами, під мохом, чи навіть у землі. Коли сніг на весні стопиться, можна побачити купи лусок зі шишок на місцях, де зимою білки мали свої скарби.

Але білки живляться не тільки насінням зі шишок. Вони їдять багато інших речей, від ягід і грибів починаючи, а на пташачих яйцях і навіть малих пташатах кінчаючи. Часом вони навіть гризуть кору на кленових деревах, щоб дістатися до солодкого соку.

Територія одної білки може займати від одного до трьох гектарів. Це включає всі дерева, які там ростуть. Часто життя білки залежить від того, як добре вона запізнана з усіма дорогами втечі по галуззі своїх дерев. Якщо напасник не застукає білки нагло й несподівано, то найчастіше вона по-мистецьки втече від свого ворога. -

Подав: Сірий Орел Орест

ЧЕРВОНА КАЛИНА

26

«...Пишається над водою червона калина». Це — пісня. А в Шевченка пам'ятає: «Зацвіла в долині червона калина, ніби засміялась дівчина-дитина».

Справді, не кожна рослина зажила такої символічної образності в художній свідомості нашого народу, як калина. Її зображено на полотнах багатьох художників, оспівано в піснях, легендах, переказах. Вона улюблена на Україні. З давніх-давен калина відіграла неабияку роль у весільних обрядах: з нею плели гірлянди, нею прикрашали світлиці та весільні столи, ставили калинові букети перед молодими, бажаючи їм вічної краси, міцного кохання. Червоні кетяги вплітали в вінки, що їх надівали дівчата на веселому святі обжинків.

«Всюди буйно квітне черемшина, мов до шлюбу вбралась калина...» — співається у популярній пісні. Про незрівнянну красу цієї рослини писала Леся Українка: «Калина так хизується красою, що байдуже їй до всього на світі».

А таки правда, чи є щось зворушливіше у природі, коли цвіте калина. У народі кажуть: «похолодніло, риба не ловиться, калина в цвіт вбирається», «калина погуляти збирається». І є прислів'я таке: «Любуйся калиною, коли цвіте, а дитиною, коли росте». І в піснях про це співають. Білий цвіт калини й соловейко промовляє.

А рубінові плоди калини, за народними уявленнями, здавна символізують мужність людей, які проливали кров за Батьківщину в боротьбі з ворогами. До того ж насіння калини схоже на серце. У народі живуть легенди про сміливих дівчат, які заводили у непрохідні хаші заводи завойовників Батия, прирікаючи їх на загибель. Саме з крові цих самовідданих патріоток ніби й зросли калинові кущі. «Червона калина» — так назвала свій музичний твір про героїчне минуле українського народу композитор Леся Дичко.

Згадаймо пісню:

*«Ой у лузі при дорозі,
Зацвіла калина...
Вироджала в доріженьку
Мати свого сина.*

Патріотичні почуття і в основі козацької балади часів Хмельниччини «розлилися круті бережечки». Тут калина символізує мужність і незламність у боротьбі за незалежність:

*Гей, у лузі червона калина,
гей, гей похилилася,
Чогось наша слава Україна,
Гей, гей, засмутилася.
А ми твою червону калину,
Гей, гей, та підніmemo,
А ми своєю славою Україну,
Гей, гей, розвеселемо!*

Калина в народній свідомості — це також символ безсмертя. Згадаймо пісню про козака, що поїхав на чужину, «там і загинув, зведів собі посадити червону калину».

Жодна рослина не опестивана у фольклорній українській творчості так ніжно, як вона. Можна назвати безліч пісень патріотичних, епідемічно-обрядових, побутових, пісень про працю і кохання, в яких образ цієї рослини відтворено в пейзажах рідної природи.

Калина в народних піснях живе, радіється, до неї звертаються і вона промовляє:

*«Калино-малино, чого в лузі
стоїш,
Чом не процвітаєш?
Чи суші боїся, чи дощу
бачиши?»*

*Суші не боюся, дощу не бачу,
Стою та думаю — процвітаю
ти маю.*

*Процвіту біленько — як люди
знають,*

*Процвіту червоно — зверху
обламують».*

Як дуб — символ міцності, надійності, так калина — символ вірності:

*Збудувала б із дубочка,
Щоб довго ходити,
Посадила б калиноньку,
Щоб вірно любити.*

Долю рослини порівнюють

тіше 3 дівочою:

*«Та чи я в лузі не калина,
Та чи я в лузі не червона?
Нащо мене полаmano
І в пучечки пов'язано?
Нещастя моє!
Недоля моя!»*

*«Та чи я в батька не дитина,
Та чи я в батька не кохана?
Нащо мене засватано,
І світ мені зав'язано?
Нещастя моє!
Недоля моя!»*

Пісні про калину складали в різних місцевостях, бо рослина поширена майже повсюдно. Відомо близько двохсот видів калини, серед яких є вічнозелені кущі, що ростуть у субтропіках. На території України поширені два види. Росте калина по тінистих лісах, в галях і дібровах, на світлых луках та схилах, на узліссях і лісових галявинах. Дуже часто поряд з іншими деревами. Про це в піснях співається:

*«Ой у лузі та ще й при березі
червона калина...»*

У багатьох місцевостях калину садять біля хат, у садках. Існує гарний заичай, який на жаль, вже починають забувати. Біля щойно зведених осель на примітному місці в першу чергу садять інші дерева в садку кущі калини вже розростаються, милуючи зір білим цвітом навесні й рубіновими кетягами восени, як символ надійного життєвого оперття, роденного благополуччя і достатку. А на зиму червоні кетяги вставляють поміж віконних рам — їхнє світло зігріває, і радує. Пам'ятає рядки з чудової поезії Максима Рильського «Почорнілі заводи в озерах»: *Вставлено у вікна другі рами,
Вата і калина поміж рам.*

Образ калини в творчості українських письменників подивуємо дуже і дуже часто. «На калиновім мості» — так називається відома книжка Петра Панча. Як бачимо, саме слово «калиновий» набуває символічного значення і світитиметься розмаїтими барвами. Згадаймо, і в народних піснях також «За лугом, лугом калиновим», «Ой зашуміла білая береза та ще й калинові луги».

стивості калини. Квітки, плоди, кору і стебло цієї рослини здавна вживали в народній медицині. Ягоди її, зокрема, добре тонізують та в'яжуть поліпшують роботу серця, їх вживають од застуди, плоди—це добра вітамінна сировина.

Існує повір'я що калина дарує людині не тільки здоров'я, а й вроду. Звідси й народні символи та порівняння: «На городі біла глина, стоїть козак, як калина», «Вибери собі дівку, як калинову квітку», «У хустині дівчина, як у лузі калина». А це вже із сучасної популярної пісні: «Цвіт калиноньки ламала, до обличчя прикладала».

В народних піснях калина—це передусім символ дівочої вроди: «Ой у лузі, лузі червона калина; то ж не калина—молода дівчина», «Гнеться, гнеться калинонька—десь там моя дівчинонька!», «Єсть у лузі калина, під калиною дівчина», «В вишневому саду калину я ламав, там я своєю дівчиноньку ягідкою називав». І лісова красуня Мавка із славнозвісної поеми Лесі Українки заквітчує себе калиною.

А ще вважають, що і незрівнянну красу, і цілющість, й усілякі інші достоїнності рослина від землі дістає. Про це і в сучасній популярній пісні «На калині мене мати кохала» співається:

*Ой, калинонько червона, не хилися,
Від землі ти сили й соку
наберися.*

Цікаво, що в народній творчості образ калини дуже часто поєднується з образами інших рослин: «Калина—малина, чорна смородина», «Породила верба груш, калинка—лелію», «Нема лісу по грабину, нема цвіту по калину», «Калина-малина, молода дівчина», «А калина-не верба», «Без верби й калини нема України».

Надзвичайно образні, барвисті загадки про цю рослину: «Сидить півень над водою з червоною головою», «Серед ліса-ліса червоне плаття висить», «За лісом, за пралісом червоні чоботи висять», «На калинці, на билинці ясна рожа висить», «І не дівка, а червоні стрічки носить...»

Фонетичне звучання назви рослини подібне в людських іменах і прізвищах, в назвах поселень /Калинівка/, що так поширені на Україні, в багатьох інших назвах.

Отже, як бачимо, калина чудово поєднує у собі дві якості—красиве і корисне.

ПРО МОРКВУ

Морква—один з найпоширеніших у Європі коренеплодів. Цю рослину споживають уже більш як 4000 років. Її вирощували ще стародавні греки і римляни.

При дворі імператора Карла Великого (VIII ст.) моркву подавали до столу у свята. До XVI ст. вона вважалася делікатесом і лише у XVII ст. почалося її масове розповсюдження по городах Європи.

У середні віки морква вважалася лікарською рослиною і не без підстав: у ній, як відомо, багато каротину, а він дуже корисний для очей, шкіри і слизових оболонок.

/ "Народна Воля" /

РОЗГАДАЙТЕ?

Мене ти здавна звик любити
І завжди ситий ти за це;
Та тільки "у" на "і" змінити, -
Залізу я на деревце. (булка - білка)

Тут імена з історії України. Додайте прізвища:

Ярослав	-----	(Мудрий)
Володимир	-----	(Великий)
Богдан	-----	(Хмельницький)
Тарас	-----	(Шевченко)
Леся	-----	(Українка)

Вставте непаристі числа (1, 3, 5, 7, 9) у вільних місцях так, щоб у всіх напрямках додані числа давали завжди суму: 15.

2	6	
4	8	

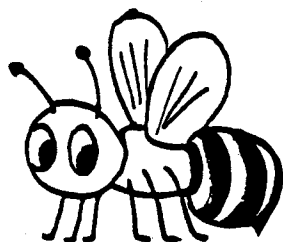
2	7	6
9	5	1
4	3	8

У кожному реченні відчитай назву якогось звіряти:

Дитина пеститься у мами на руках.	(пес)
На весілля печуть коровай.	(корова)
Жаба рано не рахкотить.	(баран)
Зле ворогам потурати.	(лев, тур)
Треба принести гриби.	(тигр)
Ми шукали шляхів.	(миш)
Я маю великі турботи.	(кіт)
На іконі гарний рушник.	(коні)

Біле, як сорочка, пухнате, як квочка,
Крил не має, а гарно літає. (сніг)

Що це за птиця, що сонця боїться? (сніжинка)

ПРИКАЗКИ

Поки сонце зійде, роса очі виїсть.

Ж Ж Ж

Чуже бачить під лісом, а свого не бачить під носом.

Ж Ж Ж

Вовк в овечій шкурі.

Ж Ж Ж

Не протягай струни, щоб не трісла.

Ж Ж Ж

Такий мороз, аж зорі скачуть.

Ж Ж Ж

Як камінь у воду.

Ж Ж Ж

Про вовка помовка, а вовк тут.

Ж Ж Ж

Щось у лісі здохло.

Ж Ж Ж

Дарованому коневі в зуби не дивляться.

Ж Ж Ж

Носиться з тим, як курка зі збитим яйцем.

Ж Ж Ж

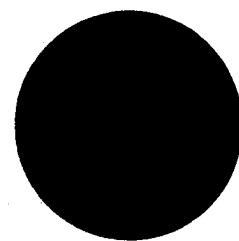
Чого Івась не навчиться, то Іван не зможе.

Ж Ж Ж

Голодній кумі хліб на умі.

Ж Ж Ж

Нова мітла чисто мете.

ВІСТІ ЗІ З.С.А.

НОВАЦЬКИЙ ЗЛІТ

В днях від 4-го до 8-го липня 1989 р. на пластовій оселі 'Вовча Тропа' відбувся Новацький Зліт з нагоди 65-ліття заснування Уладу Пластунів Новаків. Зліт нараховував 69 учасників і 13 осіб проводу і виховників. На Зліт загостили С.О. Орест Гаврилюк - Голова Головної Пластової Булави, С.О. Надя Кулинич - Головний Булавний Новаків і пл.сен. Ніна Самокіш - Голова Виховного Сектора при КПС.

Кожний день Злету був відмічений іншою темою, а саме 65-ліття УПН, 175-ліття народження Тараса Шевченка, День дружби з Україною і Свято Івана Купала пов'язане з народними фольклорними звичаями і природою. Учасники Злету здобували місця в конкурсах співу, декламацій, інсценізацій самодіяльних гор, і спортових та теренових змагах.

В проводі Злету були С.О. Людмила Дармограй - комендант підтабору новачок, С.О. Петро Дармограй - комендант підтабору новаків, пл.сен. Муся Мочула-Джейкенс - заступник комендантів, С.О. Лев Чировський - бунчужний підтабору новаків, ст.пл. Софійка Зелик - бунчужна підтабору новачок і ст.пл. Наталка Дармограй - писар. Виховниками були ст.пл. Оксана Андерсон, ст.пл. Таля Ратич, ст.пл. Марта Кутко, ст. пл. Роман Якубович, ст.пл. Марко Савицький, ст.пл. Роман Геврик і ст.пл. Доріян Юрчук. Почесним членом булави була С.О. Надя Кулинич. С.О. Анізія Коцик-Мандзій включилася до помічі.

Зліт втішався чисельними молодими постаттями з усміхненими лицами новацтва і повною програмою під наглядом відданих і досвідчених виховників.

С.О. Стожикова Дармоград
Камениця

31

Сирі Олександр Геро Дармоград
(Кориндант)

Сирі Олександр Дармоград (Бориславський) / учасників (Зем. Кош.)
Привіт від

Ст. М. Дармоград (ПІКАР)

НОВАЦЬКОГО ЗЛЕТУ

ВОВЧА ТРОПА 1989

Христос
Пам'яті

Зараселів

Нарина Крива Зараселів

Таня

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Александр
Дундук

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Ст. М. Дармоград

Сирі Олександр

Орися

Кордуба

Лариса

Андрійка

Селішчин

Мечислав

Діана

Кейсі Казіо

Мечислав

Тоня

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

Татьяна

с. Селмага Кул

32

ст. п.а. Марко Савицкий Ч ст. п.а. Гельско Роман Якубови.

ст. п.а. Роман Тебушик ^{А. С.} Качмар
ст. п.а. Пастух ^{В. Р.} Юрчук А.

Тенсо Стефан ^{С. Н.} АНРИ

Дарино ^{Л. М.} Марко

Виктор.

Сувасицкий

Агридан ^{Д. С.}

Роман Тарасина

Роман Богданови

~~Роман~~ ~~Богданови~~
MISO

Роман Барсе

* Лесук Качмар

РОМАН ШВЕД

***

Анриет

Тарас ^{Ван С. М.} ^{С. М.} ^{Т. М.} ^{Т. М.}

Мамел

ВИНАР ПЕТРАГОРДА-ЧЕВСЬКИЙ

OSIES ^{Темро}
Татаренко

Талсо ^{Т. М.}

ЕВГЕН

Кристини

Таммо * Земли
Медонгер Мер

Ковинь

Агридан ^{С. Н.} Санка

Дамьян
Евмарицкий

Степан ^{ВАСЬ} ^{Ф. С.} Козогин

Степан ^{В. Р.} Битбиткин

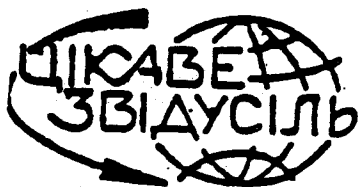
Роман Тилубы

Анриет
Мангун

Мамел
Яковський

Юрий
Кристини

*Мова рідна! Колискова,
Материнська ніжна мова.
Мова сили й простоти, —
Гей, яка ж прекрасна ти!
Ти велична і проста,
Ти стара і вічно нова,
Ти могутня, рідна мова!*

Ірина Дибко

О С І Н Ї

У моєму саду
на дужому клені,
поклала красу
осінь — повні жмені.

Листки золотіли,
листки рум'яніли,
листки шелестіли —
за літом тужили.

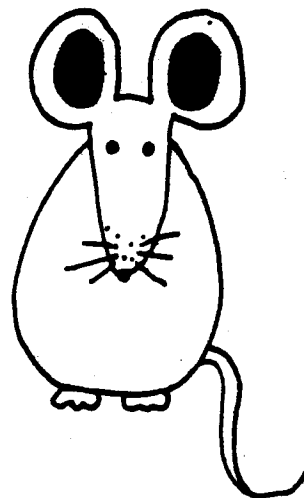
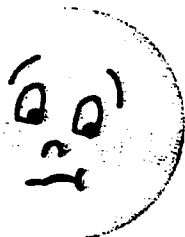
А над деревами
і над городами,
качки пролітали —
осінь прощали.

Листки багряніли,
листки мов горіли,
і вслід за качками —
як пташки злетіли.

Грає тужно осінь
в саду на сопілі.
Лиш гніздечко порожне —
на безлистій гілці.

Осінь

Осінь, осінь, лист жовтіє,
Часом дрібний дощик сіє,
Діти бігають по полю,
Печуть собі бараболю.

/"Жіночий Світ"/

ОСІНЬ

Падає листя на наш пліт,
 Приносить нам осінній привіт,
 Настають у нас коротші дні,
 Приносять нам мрії зимові.
 Оглядаймо у парках чудові листки,
 Готуймось до зимної зими!

1970 р.

Андрій Шука (8 років)

ЖОВТЕНЬ – МІСЯЦЬ КНИЖКИ

Здавна в місяці жовтні в Україні ушановують книжку. У цьому місяці діти й дорослі обов'язково купують книжки, більше читають їх, улаштовують свята — концерти, ярмарки, виставки, щоб заохотити інших цікавитися книжками. Книгарні продають книжки дешевше цього місяця.

Тому і пластова новачтво повинно плекати цю традицію. Новачки й Новаки! Обов'язково купіть собі нові книжки для своєї домашньої бібліотеки. Ось подаємо Вам інформації про нові книжечки, які Ви можете набутти у книгарнях. Але не тільки придбайте книжки. Треба їх прочитати. Знаєте ж, — скільки цікавого, корисного можна довідатися із книжок. Недарма ж наші поети склали стільки поезій про книжку, бо книжка — це вікно у світ.

ПІСНЯ ПРО КНИЖКУ

(На голос "Ой, під гаєм, гаєм...")

Ти, кохана, книжко,
 Учиш нас, навчаєш,
 Про усякі дивні дива
 Нам оповідаєш!

Любо вчиш нас, книжко,
 Як на світі жити,
 Батька, неньку шанувати,
 Рідний Край любити.

Тож гукнімо, діти:
 Нашій книжці — Слава!..
 В ній наука і розвага,
 Втіха і забава!

Ю. Ш.

Згадуємо у Листопаді

1.XI.1918 — Українська Національна Рада Західної

України проголосила суверенну Західньо-Українську Народню Республіку (ЗУНР). Українське військо під проводом полк. Дмитра Вітовського (1887-1919) перебрало владу в краю й столиці — Львові, вступаючи у криваві бої з поляками, які намагались прилучити Зах. Україну до новоствореної польської держави. 22.1.1919 — Зах. Українська Народня Республіка врочистим актом в Києві об'єдналась з Українською

Народньою Республікою в єдину, Соборну Українську Державу.

6.XI.1912 — помер найбільший український композитор

Микола Лисенко (нар. 1842), творець модерної української музики, глибокий знавець українських народніх пісень. Його музична творчість надзвичайно велика й різноманітна: музично-етнографічні праці над українською піснею, музичні ілюстрації до творів Тараса Шевченка, сольспіви до слів різних українських поетів, твори на фортеп'ян, опери й оперети. ("Різдвяна ніч", "Утоплена", "Тарас Бульба",

"Чорноморці", "Наталка-Полтавка", "Зима й Весна" й ін.).

"ЖІНОЧИЙ СВІТ", ЛИСТОПАД 1986, ч. 11

А. Вільшенко

На могилах героїв

Понад могили вітер ходить,
Хрести березові цілує,
Голубить квітоньки осінні
І сумно, сумно так заводить:
"Гей, хто їх тямить, хто шанує
Героїв цих останки тлінні?"

"Забули їх, орлів, що впали
За рідний край, за рідну волю —
В ярмо впряглися та й забули!
Гей, за кого ви умирали,
Кому кували кращу доплю?
Рабам?! Вони живі заснули!..."

Так плаче вітер на могилах,
Аж там біжать по стежці діти:
Маленькі хлопчики й дівчатка,
Біжать, немов летять на крилах,
В руках у них віночки й квіти —
Вже край могил мала громадка.

Вже на хрести кладуть віночки,
Кладуть китички на могили
І вже стрілецьку пісню чути,
А голосочки як дзвіночки,
Сердечно-щиро плили, плили,
Немов святі присяги нути.

Понад могили вітер лине,
Віночки на хрестах торкає,
Квітки, що діти їх поклали,
Й заносить вістку в небо сине:
"Коли дитя їх пам'ятає,
Життя вони не даром дали!"

Сестричка Леся

ЖДЕМО ГОСТЯ

Пізній-пізній вечір,
Дітям спати треба,
Та сьогодні ждемо
Гостя ми із неба.

Срібні-срібні зорі
Стелять шлях Святому.
Ой, щоб лиш потрапив
Він до нас до дому!

Десь дзвенять дзвіночки,
Іскриться дорога:
Певно вже близьенько
Післанець від Бога!

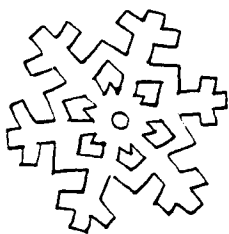
Іванна Савицька

МОЛИТВА ДО СВЯТОГО МИКОЛАЯ

— Святий, небесний Отче Миколаю!
До Тебе діти прибігають,
І просять щиро, нас Ти не забудь!
І в ніч чудес з дарунками прибудь!

Хай повні ласк долоні чудотворні
Усіх сиріт опущених пригорнуть.
Всім тим, що нині є без мами й тата,
Зішли найбільше ласк і благодатей.

За тих, що хворі; Отче, пам'ятай!
Калікам силу та здоров'я дай,
А тим, що десь караються в неволі —
Потіху дай і облегли недолю!

/ "Готуйсь" /

ПОРАДИ МУДРОЇ СОРОКИ

Листи для Мудрої Сороки слати на адресу Редакції /див.: II стор. обкладинки/ з допискою: "Для Сороки".

ДОРОГА СОРОКО!

У нас є рій, в якому є п'ять новаків і три новачки. То хто їх має провадити? Братчик, чи сестричка?
Розгублений станичний

ДОРОГИЙ ДРУЖЕ СТАНИЧНИЙ!

Властиво, не робить різниці. Сестрички можуть бути виховницями новаків і першорядно з тим справляються. Сорока

Ж Ж Ж

ДОРОГА СОРОКО!

Ми чули про Зліт новацтва в Америці. А коли буде Зліт в Австралії?
Коеля

ДОРОГИЙ КОАЛЯ!

Досі нема вісток про відсвяткування 65-ліття УПН у краях поза Америком. Одначе я певна, що кожний край відповідно ці роковини відзначить.
Сорока

Ж Ж Ж

ДОРОГА СОРОКО!

Я пропонув, щоб до списку новацького таборового виряду неодмінно додати ведмедика. Лісовий Чорт

ДОРОГИЙ ЧОРТЕ!

Я підглянула, що ти завжди спиш з ведмедиком.

Сорока

Ж Ж Ж

ДОРОГА СОРОКО!

Чи то правда, що "Тотуйсь" іде до дітей в Україні?

Орися

ДОРОГА ОРИСЮ!

Певну кількість новацького журналу "Тотуйсь" передано в Україну.
Сорока

Ж Ж Ж

